

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra sociálních studií
Studijní program: Speciální pedagogika
Studijní obor (kombinace): Speciální pedagogika pro vychovatele

Způsoby trávení volného času dětí v prepubertě
trvale žijících na venkově

The ways of spending free time activities of
prepuberty children permanently living in the
countryside

Bakalářská práce: 08-FP-KSS-1002

Autor:
Jitka Ambrožová

Podpis:

Adresa:
Semice 168
289 17 Semice

Vedoucí práce: PhDr., Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
50	13	0	13	16	1 + 1CD

V Liberci dne: 14. 04. 2009

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č.121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne:14. 04.2009

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří se mnou v průběhu mé bakalářské práce spolupracovali, především paní **PhDr. Mgr. Iloně Moravcové, Ph.D.** za odborné vedení, ochotu, užitečné rady a vysokou svědomitost a píli.

Dále bych touto cestou chtěla poděkovat učitelům Katedry speciální pedagogiky a sociální práce, všem respondentům, kteří se podíleli na výzkumu a hlavně své rodině a mým přátelům, kteří se mnou měli trpělivost a stáli za mnou po celou dobu studia.

Název bakalářské práce: Způsoby trávení volného času dětí v prepubertě trvale žijících na venkově.

Název bakalářské práce: The ways of spending free time activities of prepuberty children permanently living in the countryside.

Jméno a příjmení autora: Jitka Ambrožová

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2008/2009

Vedoucí bakalářské práce: PhDr., Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.

Anotace:

Tato bakalářská práce se zaměřuje na komparaci způsobu trávení volného času dětí v prepubertě trvale žijících na venkově. Poskytuje pohled jak děti tráví svůj volný čas, odhaluje možné rozdíly mezi chlapci a dívkami, které se vyskytují v individuálním pojmání volného času a jeho aktivit.

Cílem bakalářské práce je ověření předpokladu – že počítač a televize zaujmou podstatnou část volného času dětí v prepubertě trvale žijících na venkově, před sportovní činností a jakéhokoliv pohybu.

Práci tvoří část teoretická a praktická. Teoretická část pomocí zpracování a prezentace odborných zdrojů popisuje pojetí volného času, jeho historické souvislosti, zabývá se obdobím dospívání a životními podmínkami, které ovlivňují způsob trávení volného času. Praktická část zjišťuje pomocí dotazníků skutečný pohled na využití volného času chlapců a dívek. Volnočasové aktivity pubescentů, jsou překvapivé a výsledky ukazují, že pubescenti jsou spokojeni s trávením svého volného času a není žádná možnost je přesvědčovat o jejich přijatelných aktivitách. Výsledky volnočasových aktivit je nutné respektovat, neboť jakéhokoliv zasahování do jejich činnosti by mohla vyústit v opačný směr.

Klíčová slova:

volný čas, pubescenti, volnočasové aktivity, venkov, zájmové kroužky

Annotation:

The bachelor thesis is aimed to ways comparison of spending leisure time of prepuberty children permanently living in the countryside. It is aimed to show how children spend their leisure time and discloses possible differences among boys and girls, that occur in individual approach to free time and freetime activities.

The objective of bachelor thesis is premise verification that computer and television block in essential part of prepuberty children permanently living in the countryside in comparison with sports and other physical activities.

The bachelor thesis is based on theoretical and practical resource. The theoretical part analyse and presents specific approach to free time, its historical connection, concerns in prepuberty time and life conditions that influence ways of spending free time. The practical part analyses a real research (questionnaire) into spending free time of boys and girls. The ways of prepuberty children freetime activities are surprising and there is shown in results, that prepuberty children are satisfied with spending their leisure time and there is no possibility to persuade them to try physical activities.

There is necessary to respect their leisure activities, as the interence in their activities could cause contradictory tendency.

Keywords:

Free time, prepuberty children, freetime activities, countryside, clubs and classes

Annotation:

Diese Bakkalaurarbeit ist auf der Vergleichung der Weise der Freizeitverbringung den Kindern in der Zeit der Präpubertät, die auf dem Lande ständig leben, gerichtet. Diese Arbeit gibt eine Ansicht darauf, wie die Kinder seine Freizeit verbringen, sie zeigt die Unterschiede zwischen den Jungen und den Mädchen, die sich in der individuellen Einnehmung der Freizeit und der Freizeitaktivitäten befinden.

Das Ziel dieser Bakkalaurarbeit ist ein Voraussetzung überprüfen, dass der Computer und auch der Fernseher die wesentliche Teile der Freizeit den Kindern in der Präpubertät, die auf dem Lande ständig leben, vor den Sportaktivitäten und irgendwelche Bewegung einnehmen.

Die Arbeit besteht aus der theoretische und der praktische Teil. Der theoretische Teil unter Hilfeleistung der Bearbeitung und Präsentation der Fachquellen beschreibt die Auffassung der Freizeit und seine geschichtliche Zusammenhänge, sie befasst sich mit der Reifezeit und mit den Lebensbedingungen, die die Weise der Freizeitverbringungen beeinflussen. Der praktische Teil erhebt durch die Fragebögen die wirkliche Ansicht auf der Auslastung der Freizeit den Jungen und den Mädchen. Die Freizeitaktivitäten den Pubeszenten sind überraschend und die Ergebnisse zeigen, dass die Pubeszenten sind zufrieden mit der Weise der Freizeitverbringung und es gibt keine Möglichkeit sie überzuzeugen über ihre akzeptable Aktivitäten. Die Ergebnisse die Freizeitaktivitäten sind nötig zu respektieren denn jeder Eingriff in ihre Aktivitäten in der Gegenrichtung gehen könnte.

Schlüsselwörter:

die Freizeit, die Pubeszenten, die Freizeitaktivitäten, das Land, der Interessenzirkel

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: Jitka Ambrožová
Adresa: Semice 168, 289 17 Semice

Studijní program: Speciální pedagogika
Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele
Kód oboru: 7506R029

Název práce: ZPŮSOBY TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ
V PŘEPUBERTĚ TRVALE ZHŮJÍCÍCH NA
VENKOVĚ

Název práce v angličtině: THE WAYS OF SPENDING FREE TIME ACTIVITIES
OF PREPUBERTY CHILDREN PERMANENTLY
LIVING IN THE COUNTRYSIDE

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Ilena Moravcová, Ph.D.

Termín odevzdání práce: 15. 04. 2009

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

Ilona Moravcová
vedoucí bakalářské práce

děkan Fp TUL

Jitka Ambrožová
vedoucí katedry

Datum: 28.02.2008

Zadání převzal (student): Jitka Ambrožová
Podpis studenta:

Cíl práce:

Cílem praktické části je zjistit pomocí dotazníku zájmy dětí v prepubertě trvale žijících na venkově.

Základní literatura:

ČÁP, Jan – MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál 2001. 665 s. ISBN 80-7178-463-X.
HAVLÍK, Radomír, et al. *Kapitoly ze sociologie výchovy*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1996. 110 s. ISBN 80-86039
HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. 173 s. ISBN 80-7178-927-5.
PÁVKOVÁ, Jitka, et al. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2003. 105 s. ISBN 80-7290-128-1.
SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas*. Praha: Karolinum, 2005. 112 s. ISBN 80-246-0044-7.
VESELÁ, Jana. *Základy sociologie volného času*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Ekonomicko-správní fakulta, 1999. 80 s. ISBN 80-7194-197-5.
Výchozí a volný čas: sborník příspěvků I. mezinárodní konference o výchově a volném čase: České Budějovice, Jihočeská univerzita, Teologická fakulta 2.-3. červen 2005/ (editor Michal Kaplánek). České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2006. 89 s. ISBN 80-7040-849-9
Způsob výchovy adolescentních chlapců trvale žijících v prostředí venkova Ilona Moravcová, ved. práce Jan Čáp. – Praha, 1998. – 118 s., pdf. (UK-FP)

OBSAH:

1 ÚVOD	10
2 TEORETICKÁ ČÁST	12
2.1 Pojetí volného času	12
2.1.1 Historické souvislosti.....	12
2.1.2 Pojetí volného času v soudobé společnosti.....	13
2.1.3 Členění času z hlediska lidských aktivit	14
2.1.4 Funkce volného času.....	16
2.1.5 Faktory ovlivňující náplň volného času.....	16
2.2 Období prepuberty a puberty	17
2.3 Demografické podmínky a přírodní prostředí – venkov.....	19
3 PRAKTICKÁ ČÁST	21
3.1 Cíl a předmět výzkumu.....	21
3.2 Objekt výzkumu.....	21
3.3 Výběr respondentů	21
3.4 Průběh průzkumu	22
3.5 Použité metody	22
3.5.1 Předvýzkum a jeho výsledky	22
3.6 Stanovení předpokladů	23
3.7 Výsledky a jejich interpretace.....	23
4 ZÁVĚR	42
5 NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ.....	43
6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	44
7 SEZNAM PŘÍLOH.....	46

1 ÚVOD

Jedním z hlavních rysů vývoje společnosti je růst volného času na úkor práce. Změny ve vývoji volného času byly odlišné u lidí různých společenských vrstev a sociálního postavení. V souvislosti s trávením volného času u dětí, si lidé velmi brzy uvědomili, že je třeba starat se o děti i po vyučování. Tato potřeba zrodila aktivity a zařízení volného času.

Ve volném čase je možnost věnovat se činnostem, které mají děti rádi, baví je, uspokojují, přinášejí radost a uvolnění. Prostě je dělat můžeme a chceme. Činnosti, které jsou povinností se vykonávat musí, ať již chceme či nechceme. To, co považují za povinnost, může být pro jiného příjemnou zábavou a naopak. Přesné hranice mezi sférou povinností a volným časem nelze přesně určit. Povinnost nemusí být prožívána vždy jako něco nepříjemného. Pojem volný čas znamená nejen větší i menší životní radosti, ale i problémy, starosti i rizika. Tyto pocity se dají shrnout do několika bodů: ¹

- vím co s volným časem, nemám však dostatek prostředků, jak své plány realizovat
- mám málo volného času
- nudím se, nevím, co s volným časem
- nemám žádný volný čas

Volný čas se může dokonce stát zdrojem vážného ohrožení. Mladí lidé svým jednáním ohrožují sebe, ale i druhé.

Na čem vůbec záleží, kolik mají volného času? Na věku, na profesi, na povahových vlastnostech? Tráví svůj volný čas dívky zásadně jinak než chlapci, muži jinak než ženy? Jak naše prožívání volného času ovlivní narůstající sociální a ekonomické rozdíly? Nebo rozhoduje nejvíce to, jak se svým volným časem dokážou hospodařit? Jak je možné, že někdo má čas na své koníčky a jiný ne? Jak se člověk naučí hospodařit se svým volným časem?

Základ jistě klade rodina, případně dokonce dědičné faktory. Děti napodobují své rodiče, přebírají jejich životní styl, tedy i způsob trávení volného času. Neplatí to vždy; vztahy mezi rodiči a dětmi jsou složité, komplikované. Vliv rodiny je však obrovský a v každém případě velmi silně a trvale člověka ovlivňuje.

¹ Srovnej: PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Praha: 2001. ISBN 80-7178-569-5.

Jsou ovšem i jiné vlivy, které mohou velmi výrazně působit na jedince a způsob hospodaření s volným časem. Patří sem škola, učitelé, vrstevníci, kamarádi, známi, literatura, média. Existují však instituce a organizace, jejichž pracovní náplň je působit na děti, mládež či dospělé osoby ve volném čase a naučit je volný čas využívat. Míra ovlivňování volného času závisí na věku dětí, jejich mentální a sociální vyspělosti i na charakteru rodinné výchovy. Mnoho dětí prožívá své volné chvíle na veřejných prostranstvích, venku, na ulici, často bez jakéhokoliv dohledu, dokonce i bez zájmu dospělých.

Děti mají relativně hodně volného času. Společnost by proto měla mít zájem na tom, jak děti svůj volný čas tráví. Je samozřejmé, že na prvním místě je to záležitost rodiny. Rodina nemůže uspokojit potřebu dětí a zejména dospívajících, sdružovat se ve skupinách vrstevníků. A právě kvalitní výchova dětí ve volném čase má výrazný preventivní význam.²

² Srovnej: PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Praha: 2001. ISBN 80-7178-569-5.

2 TEORETICKÁ ČÁST

Při zpracování problematiky volného času obecně, je nutné provést krátký vhled tématu. Proto samotnému zpracování oblasti *trávení volného času dětí v prepubertě trvale žijících v prostředí venkova*, bude předcházet stručné srovnání pohledu na volný čas v současné době a v historickém kontextu, definování termínu volný čas z hlediska lidských aktivit a jeho funkce, vymezení kritického období prepuberty a určení pojmu venkov (demograficky).

2.1 Pojetí volného času

Pojetí volného času se vyvíjelo nejen ve svých dějinných souvislostech, ale i v socio-ekonomických vzájemných vztazích. Pochopení přístupu lidí k tzv. volnému času určuje jeho vymezení od pojmu práce.

2.1.1 Historické souvislosti

V souvislosti s vývojem společnosti se vyvíjí i termín volného času, který se nachází ve třech rovinách ve vztahu k práci. Dle *Montoussé*³ se společnost dělí na 7 stupňů etap společnosti (primitivní společnost, tradiční společnost, třídní společnost, průmyslová společnost, postindustriální společnost, konzumní a informační společnost) z hlediska historického pohledu, státní uspořádání, míry a uspořádání dělby práce.

Primitivní společnost

Volný čas se zpočátku od práce nijak neodlišuje, je její součástí. Přesněji, neexistuje jako samotný časový díl v lidském životě (její náplň: modlitba, jídlo, odpočinek).

Tradiční společnost, třídní společnost

Později se volný čas izoluje od pojmu práce: jako práce versus volný čas (volno). Ani zde není volný čas (volno) pojímán jako nezávislá, člověkem dobrovolně prožívána časová složka, ale slouží jako *prostředek k zotavení a k fyzicko-psychické přípravě na*

³ MONTOUSSÉ, M. Renouard, G. *Přehled Sociologie*. Praha: Portál 2005. 336s., ISBN 80-7178-976-3.

další pracovní aktivity (v tomto období vzniká hodinová mzda, tedy osobní čas je směřován za peníze). Tento typ volného času je ovlivněn zvláště náboženstvím. Vznikaly zde různé „časové koncepce“ (různá délka týdne). Například to byl koncept „6+1“ v židovskokřesťanském pojetí, kde byl jeden den určen nikoliv pro odpočinek, ale pro slavnosti a společenské upevňování vztahů. Tento koncept později převzalo křesťanství a doplnilo o další sváteční dny.⁴

Průmyslová společnost, postindustriální společnost, konzumní a informační společnost

V tomto období se již zavádí reálný termín „volný čas“, který vznikl spolu s počátkem průmyslové společnosti (industriální) a rozvíjel se hlavně v tzv. „západní“ kultuře.⁵ Jde o odlišení času na pracovní dobu a dobu volna. Je to reakce na nově pojatý význam práce, zkracování pracovní doby a zvýšenou poptávku po člověku jako pracovní síle. Nejdříve se přisuzuje volný čas regeneraci po práci a přípravě sil na další pracovní dny. S pozdějším nástupem moderní doby (postindustriální, konzumní a informační společnost), kde ustupuje počet pracovních hodin, vzrůstá prostor pro volný čas, rozvíjí se nové možnosti jeho využití (služby, aktivity atd.). Termín a pojetí volného času se naprosto odlučuje od pojmu práce a vzniká jako nezastupitelná složka lidského života.

2.1.2 Pojetí volného času v soudobé společnosti

V soudobé společnosti je volný čas nezaměnitelnou, mnohokrát používanou a oblíbenou oblastí terminologie v diferenciaci osobního (individuálního) času. Je chápán v kontextu seberealizace, zábavy, odpočinku, ale i rozvoje interakcí mezi lidmi, návyků a jako nezbytná součást v procesu *socializace*. Je to jeden z důležitých ukazatelů *životního stylu*.

⁴ HAVLÍK, R. a spol. *Kapitoly ze sociální výchovy*. Praha: Pedagogická fakulta UK v Praze, 1996, 110s. ISBN 80-86039.

⁵ SLEPIČKOVÁ, I. *Sport a volný čas*. Praha: Karolínium 2000. 112s. ISBN 80-246-0044-7.

Dle *Ciksezentmihalyio*⁶ je třeba čtyř podmínek k určení, zda-li se jedná o volný čas, a to:

- a) v danou chvíli jedinec nemá vůči ničemu a nikomu žádné povinnosti.
- b) prováděná činnost je výsledkem svobodného výběru.
- c) činnost přináší uspokojení.
- d) v dané kultuře je prováděná činnost považována za činnost ve volném čase.

Vymezení a přístupy k pojetí a definici volného času jsou pojímány autory různě, např.:

*„Volný čas lze v souhrnu definovat jako dobu, časový prostor, v němž jedinec nemá žádné povinnosti vůči sobě ani druhým lidem a v němž se pouze na základě svého vlastního svobodného rozhodnutí věnuje vybraným činnostem. Tyto činnosti ho baví, přinášejí mu radost a uspokojení, nikdy obavy či pocity úzkosti.“*⁷

*„Volný čas je možno chápat jako opak nutné práce a povinností, dobu kdy si své činnosti můžeme svobodně vybírat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocity uspokojení a uvolnění.“*⁸

*„Volný čas je aktivitou (komplex aktivit) mimo pracovní, rodinné a společenské závazky, již se jedinec zabývá ze své vůle, aby si buď odpočinul, pobavil se, rozšířil si své znalosti či spontánní sociální participaci nebo svobodně zdokonaloval svou tvůrčí kapacitu.“*⁹

2.1.3 Členění času z hlediska lidských aktivit

Většina autorů dělí čas (ten, s kterým lidé každodenně disponují) do tří základních kategorií:

Dělení dle *Veselé*¹⁰ (1999) můžeme popsat členění volného času z hlediska využití jednotlivých úseku volného času a popřípadě i typu volného času:

⁶ SLEPIČKOVÁ, I. *Sport a volný čas*. Praha: Karolínium 2000. 110s. ISBN 80-246-0044-7.

⁷ SLEPIČKOVÁ, I. *Sport a volný čas*. Praha: Karolínium 2000. 12s. ISBN 80-246-0044-7.

⁸ PÁVKOVÁ, J. a spol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 1999. 229s. ISBN 80-7178-295-5.

⁹ HAVLÍK, R. a spol. *Kapitoly ze sociální výchovy*. Praha: Pedagogická fakulta UK v Praze, 1996. 110s. ISBN 80-86039.

¹⁰ VESELÁ, J. *Základy sociologie volného času*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 1999. 80s. ISBN 80-7194-197-5.

- a) **Produkční čas** – jedná se o čas, kdy se věnujeme neprofesní práci a zajištění nezbytných životních potřeb.
- b) **Reprodukční čas** – doba potřebná k regeneraci a k reprodukci sil (spánek, odpočinek, jídlo, hygiena).
- c) **Vlastní volný čas** – zbytek dne, který zůstane po produkčním a reprodukčním času:
 - dvoudenní víkend
 - placená dovolená
 - volný čas v důchodu, volný čas při zaměstnání

Dělení dle *Koláčka*¹¹ (1969):

a) **Doba pracovní (pracovní čas)** - v této době člověk vykonává práci. Tato činnost je motivována získáním prostředků k životu/obživě. Jedná se o hlavní zaměstnání, přesčasy, individuální přípravu na zaměstnání či na školení. Zahrnuje i vedlejší zaměstnání a další zabezpečení obživy jako je např. chov užitkového zvířectva apod.

b) **Doba nutní mimopracovní (vázaný čas)** – která je naplněna činnostmi nezbytnými pro prostou existenci člověka a dále činnostmi, které nepřinášejí finanční efekt a nejsou ani věci svobodného výběru. Jedná se buď o uspokojování fyziologických potřeb (spánek, jídlo, osobní hygiena, lékařská péče atd.), či o tzv. ostatní činnosti (cesta do práce a z práce, péče o domácnost – příprava jídel, úklid, praní prádla atd.)

¹¹ SLEPIČKOVÁ, I. *Sport a volný čas*. Praha: Karolínium 2000. 13s. ISBN 80-246-0044-7.

c) **Doba volna (volný čas)**

- aktivní manuální – zahrádkaření, kutilství, ruční práce, atd.
- aktivity fyzické – procházky, sport, atd.
- aktivity kulturně umělecké typu receptivního – četba, návštěvy divadel, kin, poslech rádií, magnetofonu, atd.
- aktivity kulturně umělecké typu tvořivého a interpretačního – hudba, zpěv, herecká činnost, fotografování, atd.
- aktivity kulturně racionální – dobrovolné vzdělávání, sledování masmedií, luštění křížovek, atd.
- aktivity společensko formální – výkon veřejných funkcí, schůze, práce ve společenských a politických organizacích
- aktivity společensko neformální – rodinné aj., návštěvy, návštěvy kaváren
- hry, podívaná, sběratelství – sportovní diváctví, společenské hry
- pasivní odpočinek – sezení, polehávání, spánek (mimo hlavní), popíjení kávy atd.

2.1.4 Funkce volného času

Funkce volného času vyplývá z členění a obsahu volnočasových aktivit. Jedna z nejdůležitějších funkcí je funkce **reprodukce pracovní síly**, nebo-li načerpání sil v rámci pracovního procesu každého jedince. Další funkce je **funkce rekreační – kompenzační**, při kterých dochází k odpočinku, relaxaci. Poslední široká část je **funkce mnohostranného rozvoje osobnosti**. Sem patří veškeré záliby, dobrovolné vzdělávání atd.

2.1.5 Faktory ovlivňující náplň volného času

Volba obsahu volného času je velmi individuální u každého jedince. Je ovlivněna mnoha faktory, které souvisí se dvěma činiteli: první záleží na osobním způsobu

využívání, zda-li člověk plně využívá svůj volný čas a zda-li je s tím spokojen a druhým činitelem jsou samotné podmínky, které stanovují hranice druhů činností (př. finance).

Mezi základní faktory patří: ¹²

- věk
- pohlaví
- zdravotní stav
- blízké sociální prostředí (rodinný stav, rodina atd.)
- povolání
- vzdělání
- demografické podmínky a přírodní prostředí (město, vesnice)
- časová dimenze (víkend, pracovní den, dovolená)
- sociálně ekonomické podmínky (zaměstnání, živnostník, v domácnosti)
- kulturní zvyklosti.

Všechny tyto uvedené faktory jsou významné především z hlediska individuality, každý jedinec má jiné podmínky, ve kterých vyrůstal (rodina), ve kterých se vzdělával (školy, výchovná zařízení atd.). Později je ovlivněn sociálním prostředím okolo sebe, svými přáteli a kolegy v práci. Na všechny tyto zmíněné kvality bude zaměřena i praktická část této práce.

2.2 Období prepuberty a puberty

Období dospívání mládí, jak uvádí Čáp (2001) ¹³, patří k nekritičtějším, nejobtížnějším stádiím ve vývoji jedince.

Dospívání a mládí je období přechodu z dětství do dospělosti. Společnost očekává, že mladý člověk nejen biologicky vyspěje, ale také přejde k plnění společenských úkolů a povinností.

¹² SLEPIČKOVÁ, I. *Sport a volný čas*. Praha: Karolínium 2000. 112s. ISBN 80-246-0044-7.

¹³ ČÁP, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: SPN 2001. ISBN 80-7178463-X.

Období pubescentní zahrnuje fázi **prepuberty** (cca 11 – 13 let) a puberty (cca do 15 let). Z hlediska školského jde o starší školní věk, jak uvádí Švingalová (2003)¹⁴, jde o dynamické, náročné, přechodné období mezi dětstvím a dospělostí. Na počátku této vývojové fáze jde o dítě, později o dospívajícího a na jejím konci o dospělého jedince. Jednotlivé etapy dospívání nejsou přesně věkově ohraničené, neboť mezi jedinci se vyskytují značné interindividuální rozdíly – z hlediska, pohlaví, výšky, vzhledu, ve vývoji sekundárních pohlavních znaků, v sociální a morální zralosti.

Období dospívání lze charakterizovat na jedné straně jako úsek vymezený prvními známkami pohlavního zrání (prvními sekundárními pohlavními znaky) a akcelerací růstu, na druhé straně dovršením plné pohlavní zralosti (plné reprodukční schopnosti) a dokončením tělesného růstu.

Podle E. Eriksona, jak uvádí Švingalová (2003), je dospívání charakteristické hledáním a vytvářením vlastní identity, ztrátou přecházejících jistot a bojem s ohrožujícími pocity nejistoty a pochybnosti o své vlastní identitě a sociální roli.

Období dospívání se rozlišuje na období pubescentní a adolescentní.

Období pubescentní

Zahrnuje fázi prepuberty a puberty. Z hlediska školského jde o starší školní věk. Na konci tohoto období je důležitý sociální mezník – ukončení povinné školní docházky a volba povolání.

Fáze prepuberty:

Začíná prvními známkami pohlavního dospívání, objevením prvních sekundárních pohlavních znaků a urychlením růstu. Končí nástupem menarché u dívek (mezi 11. – 13. rokem) a analogickým vývojem u chlapců (první emisí spermatu – noční polucí), ale o 1 – 2 roky později. Toto období bývá nazýváno také jako druhé období vzdoru a negativismu. Vznikají nesrovnalosti s rodiči, vrstevníky. Pro fázi prepuberty jsou typické poměrně stabilní homogenní skupiny, tj. skupiny složené z jedinců stejného pohlaví. Jedinci opačného pohlaví jsou odmítáni.

Fáze vlastní puberty:

¹⁴ ŠVINGALOVÁ, D. *Kapitoly z vývojové psychologie pro učitelství mateřských škol*. Liberec: 2003. 66s. ISBN 80-7083-697-0.

Jde především o důležitý biologický mezník. Trvá do dosažení reprodukční schopnosti (resp. cca do 15 let). Změny v růstu a vzhledu pokračují, nápadnější jsou změny i v psychice. Řeč pubescentů se obohacuje o abstraktní pojmy, vyjadřování je obsahově bohatší, písemný projev se zdokonaluje. Myšlení je na úrovni formálně logických operací, s důrazem na porozumění. Nová schopnost – uvažovat hypoteticky – přináší pubescentovi další nejistotu. Paměť logická je posílena na úkor paměti mechanické. V pubertě nabývá na důležitosti z hlediska sociálních vztahů potřeba párového intimního homogenního přátelství, což skupina již neumožňuje. Přelom pubescence a adolescence je obdobím prvních proměnlivých, platonických lásek. Zájmová činnost se prohlubuje a specializuje. Objevují se úvahy o volbě povolání. Na konci tohoto období se zaměřuje na volbu profesionální orientace. Mění se postoj k sobě samému. Pubescent často nerozumí sám sobě, svoje chování racionalizuje.

Období adolescence

Trvá do 20 – 22 let, resp. do dosažení plné reprodukční zralosti dokončení tělesného růstu, psychický vývoj dále pokračuje (Švingalová, 2003). Ze školského hlediska jde o období ukončení profesní přípravy a nástupu do zaměstnání. K zásadnějším biologickým změnám již v tomto období nedochází. Probíhají zde především změny psychosociální. V oblasti sociálních rolí se žák stává studentem, eventuálně učněm. Na konci tohoto období se stává dospělým jedincem, a to jak po biologické, tak i obvykle psychosociální stránce.

Období dospívání je emancipací od rodiny, snahou po osamostatnění. V tomto období zaznamenáváme hyperkritičnost k autoritám, odmítání jejich kontroly, kterou sami mnohdy cítí jako nutnou. Na druhé straně nekriticky přijímají nové vzory a životní cíle. Přes tyto problémy si běžně dospívající udrží pozitivní citový vztah k rodičům.

2.3 Demografické podmínky a přírodní prostředí – venkov

Výběr i rozvoj činností člověka, jakož i způsobů trávení volného času obecně ovlivňují životní podmínky. „*Příznivě na osvojení různorodých činností ve volném čase působí takové životní podmínky, které poskytují mladému člověku příležitost k seznámení se s rozmanitými aktivitami. Vezmeme-li v úvahu jednu z těchto životních podmínek, vidíme,*

že město a venkov vytvářejí poněkud odlišné možnosti pro činnosti a společné činnosti v rodině.“¹⁵

Termínem venkov označujeme prostor mimo městské osídlení, který je charakterizován nižší hustotou zalidnění a tradičním zaměřením na zemědělství. Tohoto pojmu se často užívá v dichotomii město x venkov. Tyto dva prostory se liší nejen charakterem osídlení a architekturou, ale stylem života, kulturou, způsobem obživy atd. Odlišují se i převládajícím charakterem sociálních sítí a organizace společenství. Venkov bývá považován za prostředí méně anonymní, s vyšší sociální kontrolou, ale také s vyšší sociální soudržností a sociální oporou.¹⁶

¹⁵ GILLERNOVÁ, I.: *Společné činnosti dětí a rodičů*. Praha: s.n. 1990, systémové číslo NKP 001498168

¹⁶ Srovnej BLAŽEK, B. *Venkov/města / média*. Sociologické nakladatelství. Praha 1988 ISBN 80-858550-59-1

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Cíl a předmět výzkumu

Cílem praktické části je zjistit pomocí dotazníku zájmy dětí v prepubertě trvale žijících na venkově a jakou náplň má jejich volný čas. Tato náplň je samotným předmětem výzkumu. Dalším cílem je zjistit jaké podněty (faktory) mají přímý vliv na volnočasové aktivity každého dotázaného, a které jsou pouhým „moderním“ doplňkem, tedy nahraditelnou složkou v životě jedince, bez případného narušení základního uspokojování lidských potřeb. Veškeré získané poznatky budou mezi sebou porovnány a tímto způsobem bude zjištěno jaké jsou rozdíly ve využívání volného času chlapců a dívek na venkově.

Pro lepší orientaci byla zvolena nestandardní úprava práce a jednotlivé pracovní hypotézy, které jsou nezbytnou součástí předmětu výzkumu jsem přiřadila k pozdějšímu hlubšímu rozboru jednotlivých podtémat (tématicky směřovaných otázek dotazníku).

3.2 Objekt výzkumu

Objektem výzkumu jsou žáci venkovské základní školy. Jsou jimi žáci, kteří v akademickém roce 2008/2009 navštěvovali výše zmíněnou základní školu.

Počet respondentů vyplňujících dotazník bylo 49 chlapců a dívek jedné venkovské základní školy ve středočeském kraji..

3.3 Výběr respondentů

Výběr respondentů (k vyplnění dotazníku) probíhal dle předem přesně stanovených kritérií (požadavek: žák v prepubertě, trvale žijící na venkově). Aby byla eliminována případná zkreslení (např. u žáků sice trvale žijících na venkově, ale navštěvujících „městskou“ základní školu), byli pro výzkum vhodně vybráni žáci jedné „čisté venkovské“ základní školy¹⁷.

¹⁷ Jedná se o ZS Semice. www.zssemice.cz, která nese prvky venkové základní školy.

Jedná se o heterogenní skupinu, která se skládá ze 49ti respondentů, kteří navštěvují 6. a 7. třídu. Tento vzorek byl vybrán náhodně. Z celkového počtu 49-ti respondentů je 21 dívek a 28 chlapců.

3.4 Průběh průzkumu

Průzkum probíhal na vybrané základní škole v průběhu školního roku 2008. Na základě dohody s učiteli byl pro distribuci dotazníku poskytnut časový prostor jedné vyučovací jednotky. Tím byla zajištěna jeho 100% návratnost.

Žáci byli úměrně jejich věku seznámeni s cíli výzkumu, proběhla krátká motivační beseda a následovalo (dobrovolné) vyplňování dotazníku. O vyplnění dotazníku vyslovili zájem všichni oslovení žáci.

3.5 Použité metody

K výzkumu byl použit nestandardizovaný dotazník, v němž byly použity především uzavřené otázky. Cílem dotazníku bylo zjistit způsoby trávení volného času dětí v prepubertě trvale žijících na venkově.

Dotazník se skládá ze dvou částí:

První část se zaměřuje na osobní údaje žáka (zda se jedná o chlapce, dívku, kolik jim je let a jaký ročník základní školy navštěvují).

Druhá část se orientuje přímo na zkoumanou tematiku, skládá se z 11 otázek. Otázky mají formu uzavřených otázek, polouzavřených i otevřených.

Ke zpracování získaných dat pomocí dotazníku byly použity matematicko-statistické metody a k zaznamenání získaných dat byly použity grafy a histogramy.

3.5.1 Předvýzkum a jeho výsledky

V předvýzkumu byl vytvořený dotazník vyzkoušen na třech respondentech, kteří se skládali ze dvou chlapců a jedné dívky. Jelikož nebyly zjištěny žádné nedostatky

a chlapci s dívkou neměli problémy s vyplněním dotazníku, mohl být dotazník použit pro hlavní skupinu respondentů.

3.6 Stanovení předpokladů

Předpoklad č. 1 – Lze předpokládat, že počítače a televize zaujmou podstatnou část volného času dětí v prepubertě trvale žijících na venkově.

Předpoklad č. 2 – Lze předpokládat, že sport zaujímá malou část volného času dětí v prepubertě žijících na venkově.

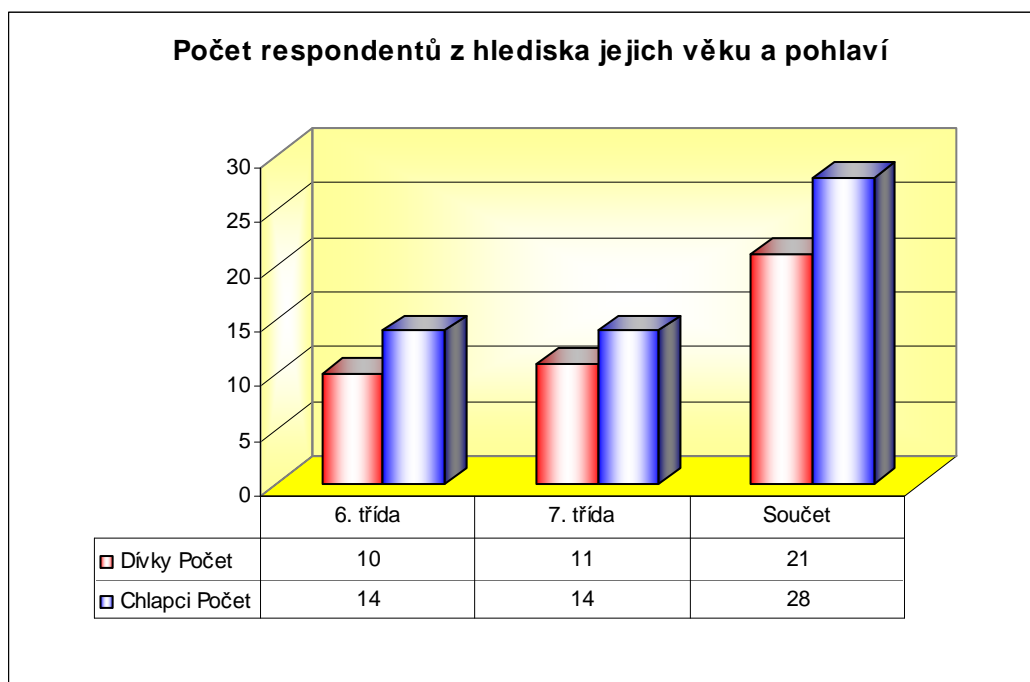
Předpoklad č. 3 – Lze předpokládat, že pomoc při domácích pracích již výrazně nezasahuje do způsobu trávení volného času prepubertálních dětí žijících na venkově.

3.7 Výsledky a jejich interpretace

V této části mé práce vyhodnocuji zjištěná data, která vyplývají z dotazníkového šetření a doplňuji je o postřehy, které jsem vypožorovala v rámci nezúčastněného pozorování.

Tabulka a graf č. 1 - Počet respondentů z hlediska jejich pohlaví

	Dívky		Chlapci		Celkem	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
6. třída	10	42%	14	58%	24	100%
7. třída	11	44%	14	56%	25	100%
Součet	21	43%	28	57%	49	100%

Interpretace tabulky a grafu:

Tabulka a graf č. 1 ukazují počet respondentů dle věku a pohlaví. Výzkumu se zúčastnilo celkem 49 respondentů. Z toho v šesté třídě 10 dívek a 14 chlapců a v 7. třídě 11 dívek a 14 chlapců. Rozdělení odpovídá složení třídy (převažující počet chlapců).

3.7.1 Otázka č. 1/11

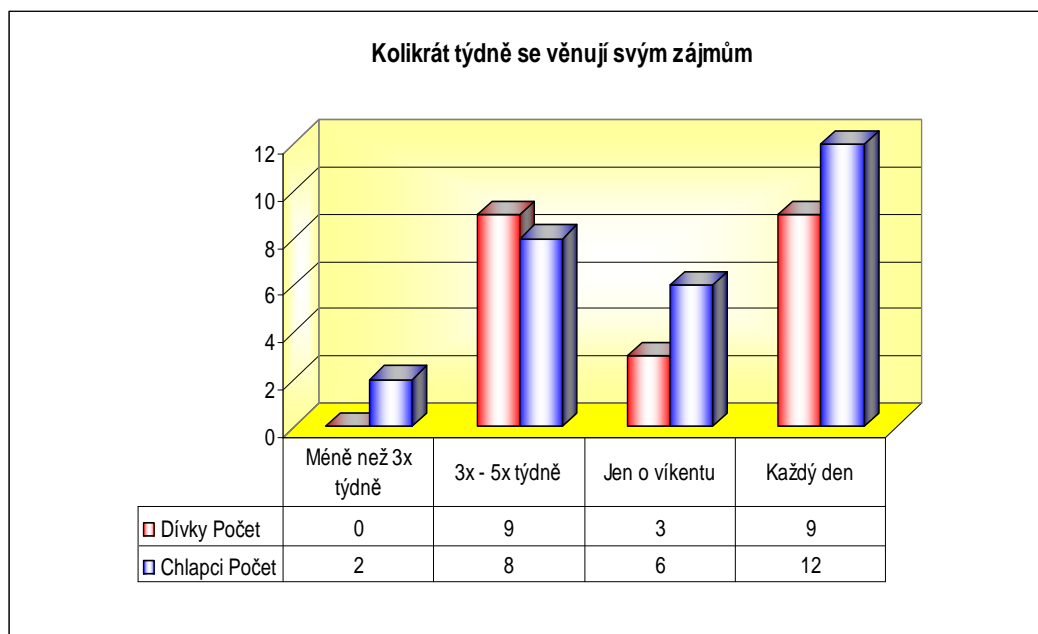
Kolikrát týdně se věnuješ svým zájmům/ koníčkům/ tomu co chceš?

☐ méně než 3x týdně ☐ 3x až 5x týdně ☐ jen o víkendu ☐ každý den

(zájmem se rozumí činnosti, které jsou vykonávány dobrovolně, které přinášejí radost a uspokojení)

Tabulka a graf č. 2 – Kolikrát týdně se věnují svým zájmům

	Dívky		Chlapci		Celkem				
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Dívky %	Chlapci %	Celkem %
Méně než 3x týdně	0	0%	2	100%	2	100%	0%	7%	4%
3x-5x týdně	9	53%	8	47%	17	100%	43%	29%	35%
Jen o víkendu	3	33%	6	67%	9	100%	14%	21%	18%
Každý den	9	43%	12	57%	21	100%	43%	43%	43%
Celkem	21		28		49		100%	100%	100%

Interpretace tabulky a grafu otázky č. 1.

Z uvedeného grafu vyplývá, že většina respondentů (21) se věnuje nějakému svému koníčku/ zájmu každý den. Menší část (17 respondentů) uvádí, že se svým zájmům/ koníčkům věnuje přibližně 3x až 5x týdně. 9 respondentů využívá k zájmovým aktivitám pouze víkend a pouze 2 respondenti uvedli, že se svým zájmovým aktivitám věnují méně než 3x týdně.

V porovnání mezi chlapci a dívkami, byli chlapci více zastoupeni v obou krajnostech (každý den a méně než 3x týdně).

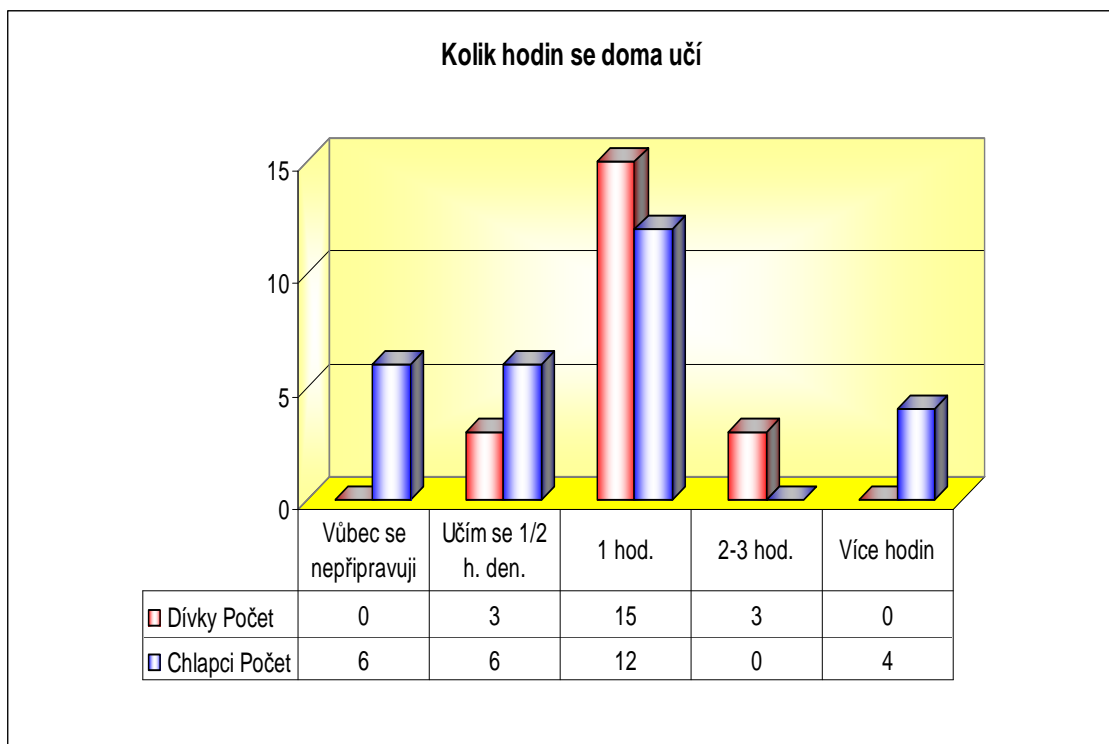
3.7.2 Otázka č. 2/11

Kolik hodin denně se doma učíš?

- ☐ vůbec se nepřipravuji do školy ☐ učím se asi 1/2 hodiny denně ☐ asi 1 hodinu
☐ asi 2 až 3 hodiny ☐ více hodin (kolik?.....)

Tabulka a graf č. 3 – Kolik hodin denně se doma učí

	Dívky		Chlapci		Celkem				
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Dívky %	Chlapci %	Celkem %
Vůbec se nepřipravuji do školy	0	0%	6	100%	6	100%	0%	21%	21%
Učím se ½ h. denně	3	33%	6	67%	9	100%	14%	21%	21%
1 hod.	15	56%	12	44%	27	100%	71%	43%	43%
2-3 hod	3	100%	0	0%	3	100%	14%	0%	0%
Více hodin	0	0%	4	100%	4	100%	0%	14%	14%
Celkem	21		28		49		100%	100%	100%

Interpretace tabulky a grafu otázky č. 2.

Tato otázka úzce souvisí s otázkou č. 1., doplňuje ji. Výsledky informují o počtu hodin, které žáci tráví cílevědomou přípravou na vyučování. Přípravu na školní vyučování lze považovat za závislou proměnnou v prováděném výzkumu.

Z uvedených výsledků je patrné, že sledovaní respondenti tráví ve většině případů zhruba 1 hodinu denně přípravou na školní vyučování (27 žáků ze 49, tj. 55 %). Přičemž dívky se ve svých výpovědích jeví zodpovědněji než chlapci.

Závislost mezi trávením volného času a domácí přípravou na vyučování se nepotvrdila (viz. dále).

3.7.3 Otázka č. 3/11

Jak bys ohodnotil/a své zájmy?

(„Oznámkuj je jako ve škole“ = 1 nejoblíbenější, 5 nejméně oblíbené)

..... Sport

.....“Běhání“ jen tak venku

.....Procházky/ cestování s rodiči (či jinými dospělými)

.....Návštěvy

..... Kino

..... Četba (napiš co čteš nejradši?
.....)

..... Hudba

..... Tanec

..... Televize

..... Počítač

..... Lenošení („nicnedělání“)

..... Hraní si SÁM „jen tak“ (s panenkou, auty, stavebnicemi atd.)

a)doma/ uvnitř

b)venku

..... Hraní si s kamarády (jestli chceš, napiš na co nejradši?
.....)

a)doma/ uvnitř

b)venku

..... Hraní si se sourozenci (pokud nemáš sourozence, nevyplňuj)

..... Společenské a stolní hry (pexeso, karty apod.)

..... Kreslení

..... Péče o zvířata

..... Společné práce s rodiči/ dospělými (práce na zahradě, v domácnosti, v dílně,
na poli atd.)

Zajímám se (baví mě) úplně něco jiného (napiš CO?.....
.....)

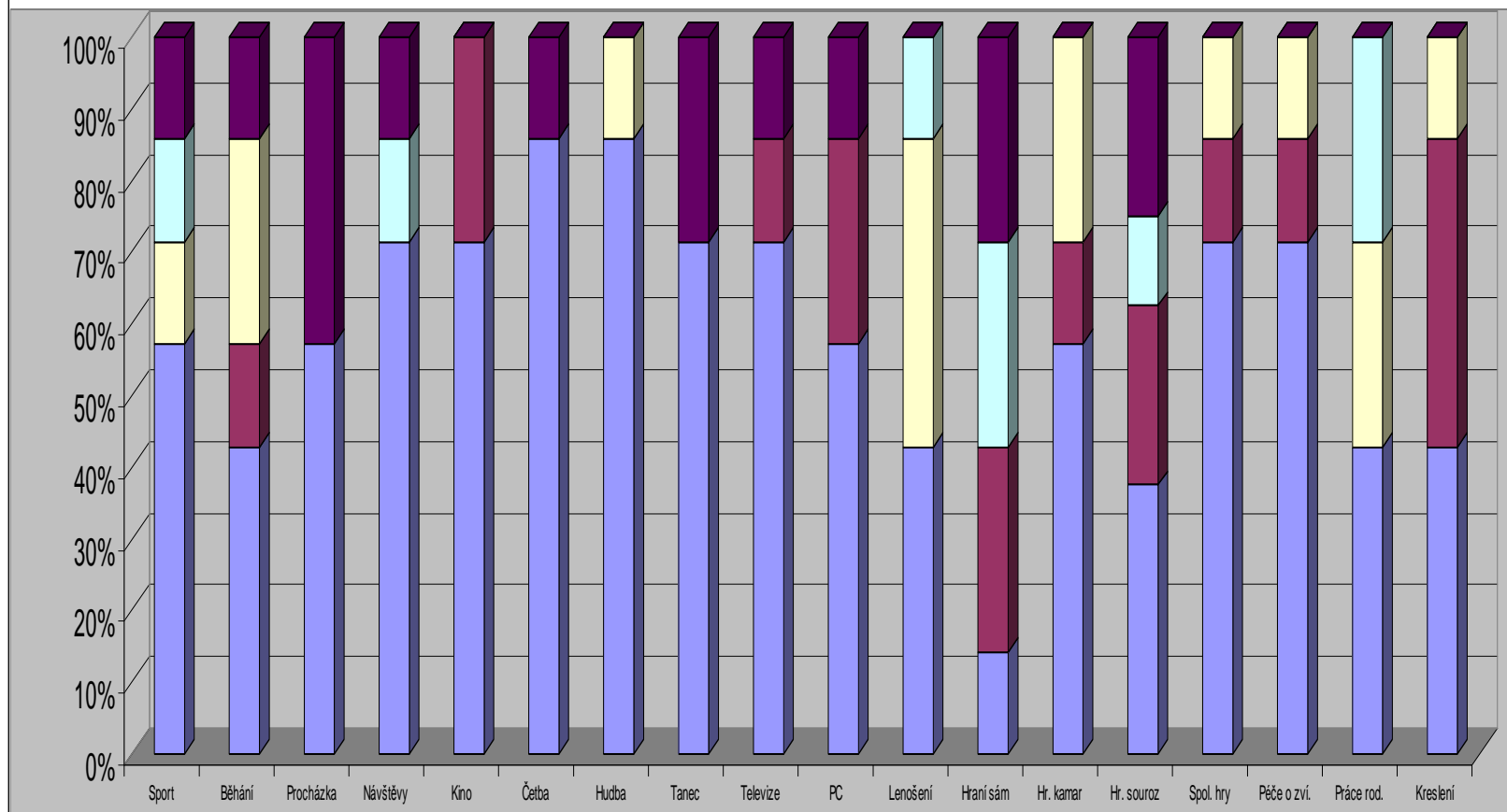
Tabulka a graf č. 4 – Hodnocení zájmů (dívky)

	DÍVKY										Celkem	
Zájmy/známka												
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	Počet	%
Sport	12	57%	0	0%	3	14%	3	14%	3	14%	21	100%
Běhání	9	43%	3	14%	6	29%	0	0%	3	14%	21	100%
Procházka	12	57%	0	0%	0	0%	0	0%	9	43%	21	100%
Návštěvy	15	71%	0	0%	0	0%	3	14%	3	14%	21	100%
Kino	15	71%	6	29%	0	0%	0	0%	0	0%	21	100%
Četba	18	86%	0	0%	0	0%	0	0%	3	14%	21	100%
Hudba	18	86%	0	0%	3	14%	0	0%	0	0%	21	100%
Tanec	15	71%	0	0%	0	0%	0	0%	6	29%	21	100%
Televize	15	71%	3	14%	0	0%	0	0%	3	14%	21	100%
PC	12	57%	6	29%	0	0%	0	0%	3	14%	21	100%
Lenošení	9	43%	0	0%	9	43%	3	14%	0	0%	21	100%
Hraní sám	3	14%	6	29%	0	0%	6	29%	6	29%	21	100%
Hr. kamar.	12	57%	3	14%	6	29%	0	0%	0	0%	21	100%
Hr. souroz.	6	38%	4	25%	0	0%	2	13%	4	25%	16	100%
Spol. hry	15	71%	3	14%	3	14%	0	0%	0	0%	21	100%
Péče o zví.	15	71%	3	14%	3	14%	0	0%	0	0%	21	100%
Práce rod.	9	43%	0	0%	6	29%	6	29%	0	0%	21	100%
Kreslení	9	43%	9	43%	3	14%	0	0%	0	0%	21	100%

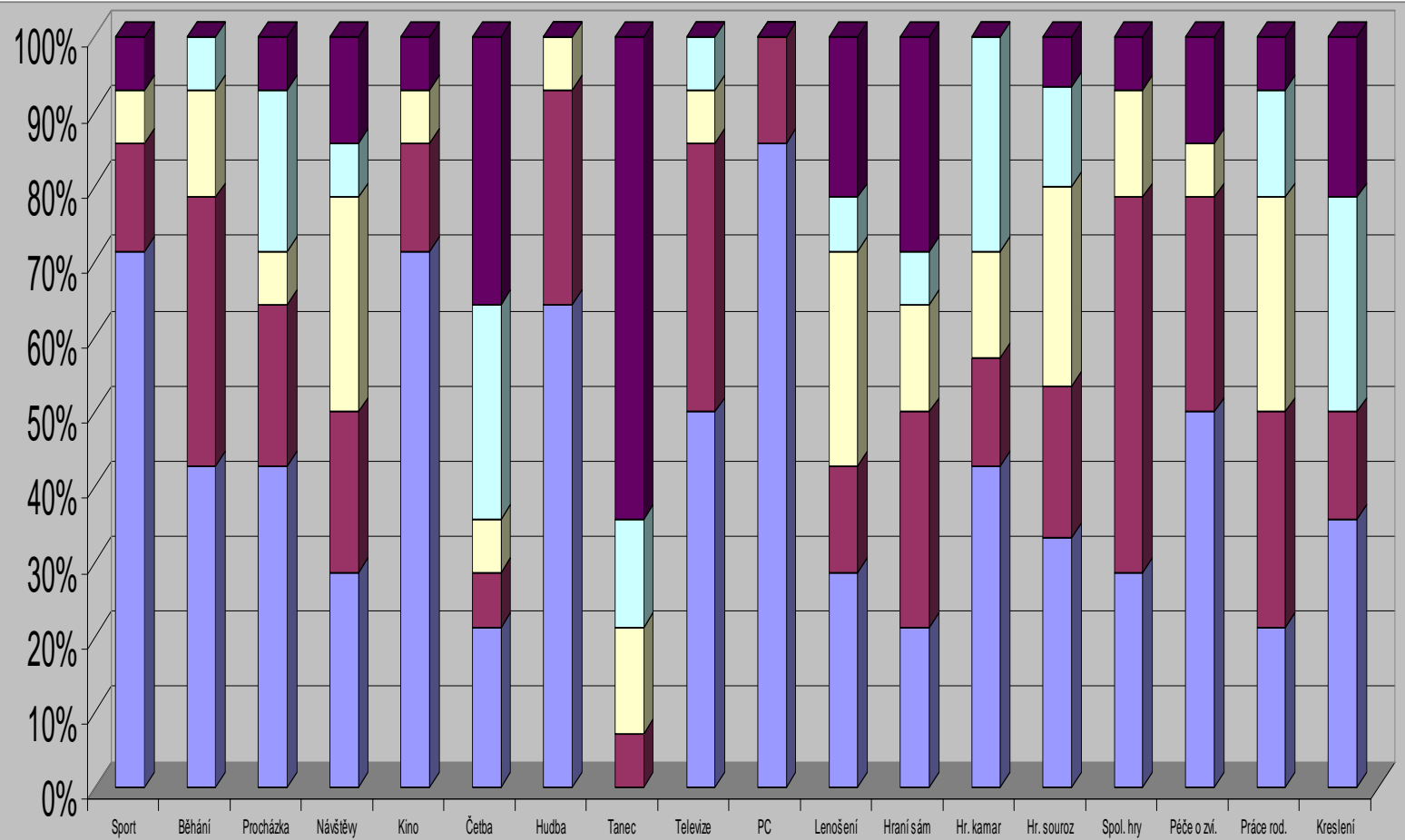
Tabulka a graf č. 5 – Hodnocení zájmů (chlapci)

	CHLAPCI										Celkem	
Zájmy/známka												
	1	%	2	%	3	%	4	%	5	%	Počet	%
Sport	20	71%	4	14%	2	7%	0	0%	2	7%	28	100%
Běhání	12	43%	10	36%	4	14%	2	7%	0	0%	28	100%
Procházka	12	43%	6	21%	2	7%	6	21%	2	7%	28	100%
Návštěvy	8	29%	6	21%	8	29%	2	7%	4	14%	28	100%
Kino	20	71%	4	14%	2	7%	0	0%	2	7%	28	100%
Četba	6	21%	2	7%	2	7%	8	29%	10	36%	28	100%
Hudba	18	64%	8	29%	2	7%	0	0%	0	0%	28	100%
Tanec	0	0%	2	7%	4	14%	4	14%	18	64%	28	100%
Televize	14	50%	10	36%	2	7%	2	7%	0	0%	28	100%
PC	24	86%	4	14%	0	0%	0	0%	0	0%	28	100%
Lenošení	8	29%	4	14%	8	29%	2	7%	6	21%	28	100%
Hraní sám	6	21%	8	29%	4	14%	2	7%	8	29%	28	100%
Hr. kamar.	12	43%	4	14%	4	14%	8	29%	0	0%	28	100%
Hr. souroz.	10	33%	6	20%	8	27%	4	13%	2	7%	30	100%
Spol. hry	8	29%	14	50%	4	14%	0	0%	2	7%	28	100%
Péče o zví.	14	50%	8	29%	2	7%	0	0%	4	14%	28	100%
Práce rod.	6	21%	8	29%	8	29%	4	14%	2	7%	28	100%
Kreslení	10	36%	4	14%	0	0%	8	29%	6	21%	28	100%

Hodnocení zájmů (dívky)

Hodnocení zájmů (chlapci)

Interpretace tabulky a grafy otázky č. 3.

Celá škála nabízí možnosti i s otevřenou variantou „jiné“, má postihnout průřez základních zájmů, kterými se žáci mohou zabírat. Jsou jimi sport, kino, dále čas strávený s kamarády, lenošení, četba, hudba, televize či počítač a odpověď, která je formou otevřené odpovědi „jiné“. Jednotlivé položky byly od žáků oznámkovány.

Rozdíly v hodnocení se týkají úseku zájmů o hudbu a četbu v kategorii dívek a u chlapců PC, sport a kino. Dívky daly přednost odpočinkové činnosti před aktivním sportem a tancem. Chlapci upřednostnili PC před sportem a kinem. I když PC by se dalo v určitém poměru srovnat s kinem.

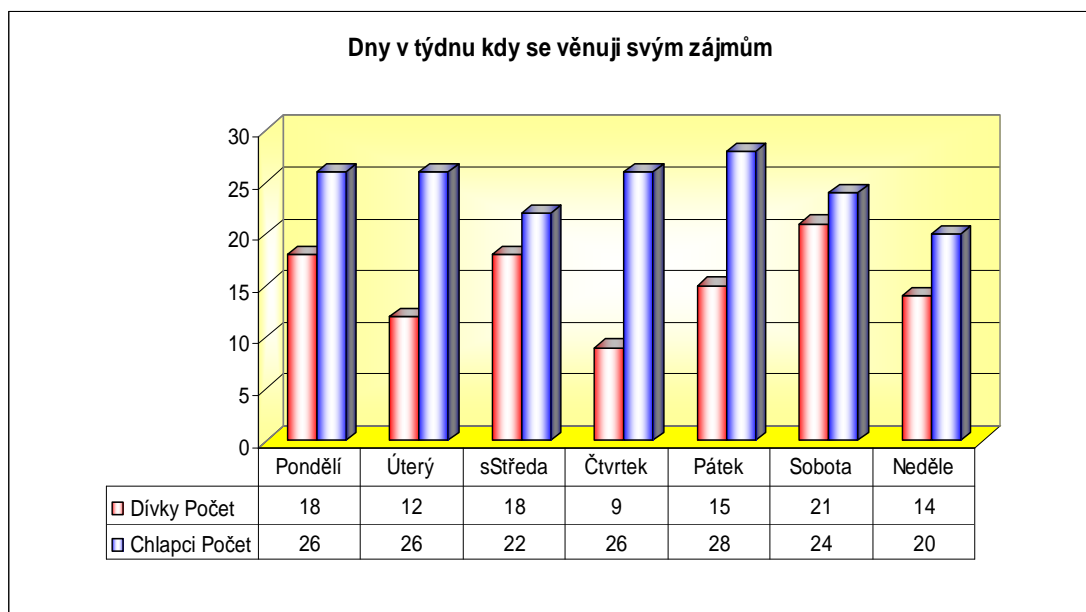
3.7.4 Otázka č. 4/11

Zaškrtni dny v týdnu, kdy se věnuješ svým zájmům.

☐ Po ☐ Út ☐ St ☐ Čt ☐ Pá ☐ So ☐ Ne

Tabulka a graf č. 6 – Dny v týdnu kdy se věnuješ svým zájmům

	Dívky		Chlapci		Celkem	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Pondělí	18	41%	26	59%	44	100%
Úterý	12	32%	26	68%	38	100%
Středa	18	45%	22	55%	40	100%
Čtvrtek	9	26%	26	74%	35	100%
Pátek	15	35%	28	65%	43	100%
Sobota	21	47%	24	53%	45	100%
Neděle	14	41%	20	59%	34	100%

Interpretace tabulky a grafu otázky č. 4.

Každý respondent zvolil vždy alespoň jeden den v týdnu jako svůj den, kdy se věnuje své volnočasové aktivitě.

Celých 47 % dívek zvolilo sobotu, jako svůj den kdy se nejvíce věnuje volnočasovým aktivitám. Naopak ve čtvrtek se nejméně dívek věnuje svým zájmům (26 %). 53 % chlapců odpovědělo, že v sobotu se věnují svým volnočasovým aktivitám nejméně, ale nejvíce chlapců se svým zájmům věnuje ve čtvrtek (74 %).

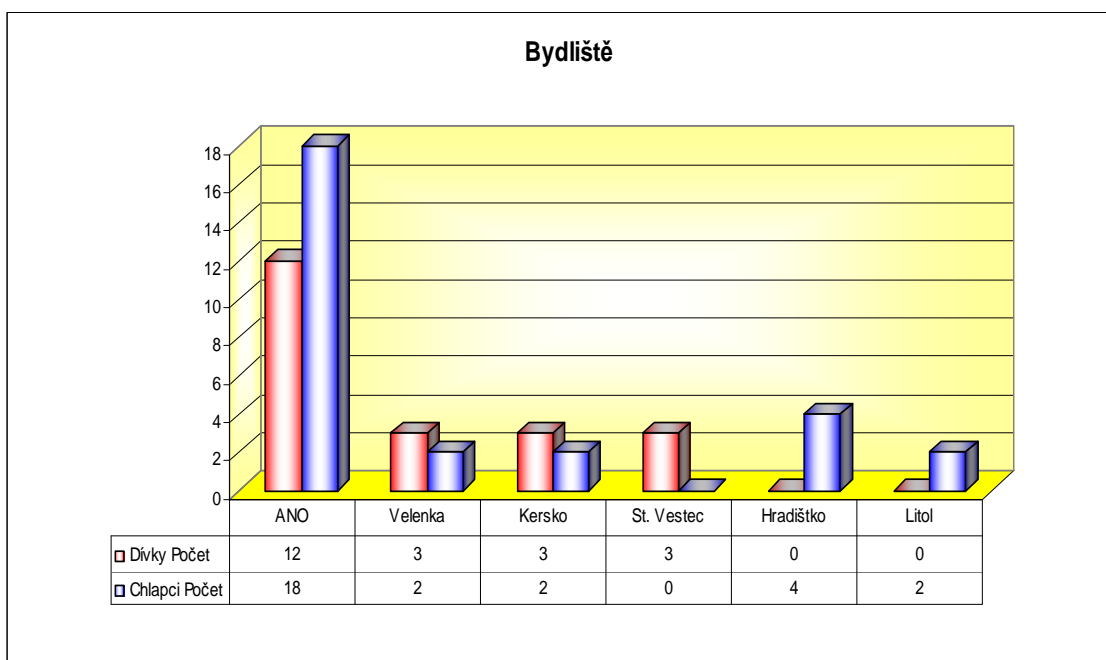
3.7.5 Otázka č. 5/11

Bydlíš v místě své školy?

☐ Ano ☐ Ne, dojíždím (napíš odkud)

Tabulka a graf č. 7 - Bydliště

	Dívky		Chlapci		Celkem		Dívky %	Chlapci %	Celkem %
	Počet	%	Počet	%	Počet	%			
ANO	12	40%	18	60%	30	100%	57%	64%	61%
Velenka	3	60%	2	40%	5	100%	14%	7%	10%
Kersko	3	60%	2	40%	5	100%	14%	7%	10%
St. Vestec	3	100%	0	0%	3	100%	14%	0%	6%
Hradištko	0	0%	4	100%	4	100%	0%	14%	8%
Litol	0	0%	2	100%	2	100%	0%	7%	4%
Celkem	21		28		49		100%	100%	100%

Interpretace tabulky a grafu otázky č. 5.

Tato otázka byla položena záměrně. Důvodem bylo eliminovat případná zkreslení, která by mohla vzniknout kontaktem žáků s městským prostředím. Ze zjištěných výsledků vyplývá, že pokud žáci do uvedené základní školy dojíždí, pak vždy pouze z přiléhajících vesnic (ve skupině respondentů tedy nejsou zastoupeni žádní žáci, kteří by byli v úzkém, každodenním styku s městským prostředím).

Na tuto otázku odpověděli všichni žáci. Většina žáků (celkem 30) je z místa kde má svoji školu a někteří žáci (celkem 19) dojíždějí ze sousedních vesnic.

3.7.6 Otázka č. 6/11

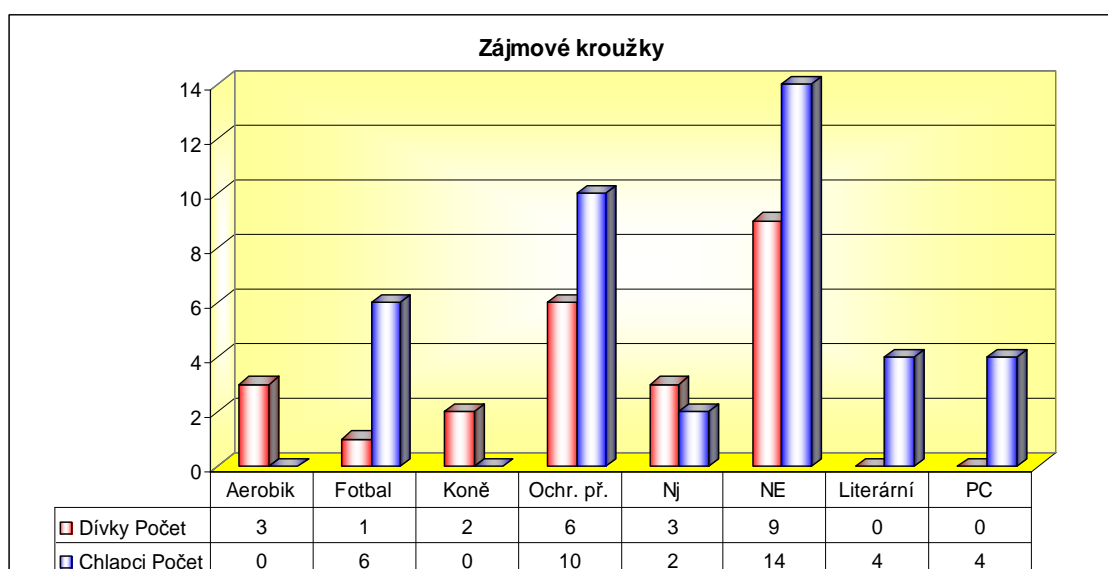
Chodíš do nějakého zájmového kroužku? (např. do Základní umělecké školy, do Skautu apod.)

☐ Ano ☐ Ne

Pokud ANO, napiš do kterého?

Tabulka a graf č. 8 – Zájmové kroužky

	Dívky		Chlapci		Celkem	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Aerobik	3	100%	0	0%	3	100%
Fotbal	1	14%	6	86%	7	100%
Koně	2	100%	0	0%	2	100%
Ochr. př.	6	38%	10	63%	16	100%
Nj	3	60%	2	40%	5	100%
NE	9	39%	14	61%	23	100%
Literární	0	0%	4	100%	4	100%
PC	0	0%	4	100%	4	100%

Interpretace tabulky a grafu otázky č. 6.

Na tuto otázku odpovědělo 9 děvčat, že do žádného zájmového kroužku nechodí, 6 dívek navštěvuje kroužek Ochránců přírody a 3 dívky se věnují cizím jazykům (Německý jazyk).

14 chlapců odpovědělo, že žádný zájmový kroužek nenavštěvují, 10 chlapců navštěvuje kroužek Ochránců přírody a 6 chlapců se věnuje fotbalu.

3.7.7 Otázka č. 7/11

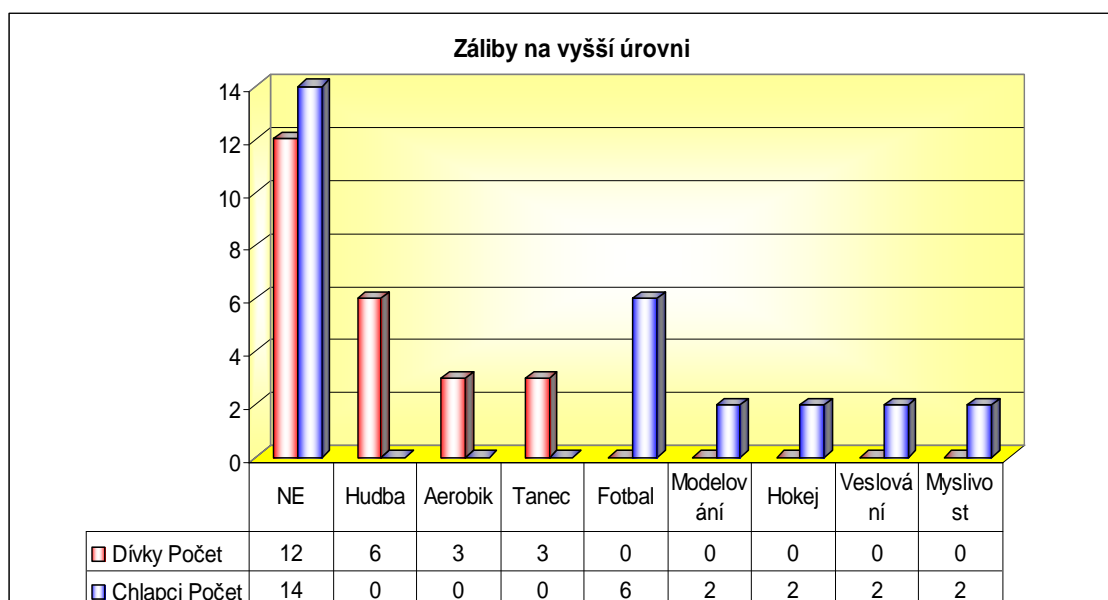
Věnuješ se některé své zálibě na vyšší (závodní nebo umělecké) úrovni?

☐ Ano ☐ Ne

Pokud ANO, napiš čemu se tak věnuješ?

Tabulka a graf č. 9 – Záliby na vyšší úrovni

	Dívky		Chlapci		Celkem	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
NE	12	46%	14	54%	26	100%
Hudba	6	100%	0	0%	6	100%
Aerobik	3	100%	0	0%	3	100%
Tanec	3	100%	0	0%	3	100%
Fotbal	0	0%	6	100%	6	100%
Modelování	0	0%	2	100%	2	100%
Hokej	0	0%	2	100%	2	100%
Veslování	0	0%	2	100%	2	100%
Myslivost	0	0%	2	100%	2	100%

Interpretace tabulky a grafu otázky č. 7.

6 dívek odpovědělo, že se věnuje hudbě, 3 dívky se věnují nejen aerobiku ale i tanci, 12 dívek odpovědělo, že se svým zájmům na „vyšší“ závodní úrovni nevěnují.

6 chlapců odpovědělo, že se věnují fotbalu, 2 chlapci se věnují modelování, hokeji, veslování a myslivosti. 54 % chlapců odpovědělo, že se svým zájmům na „vyšší“ závodní úrovni nevěnují.

3.7.8 Otázka č. 8/11

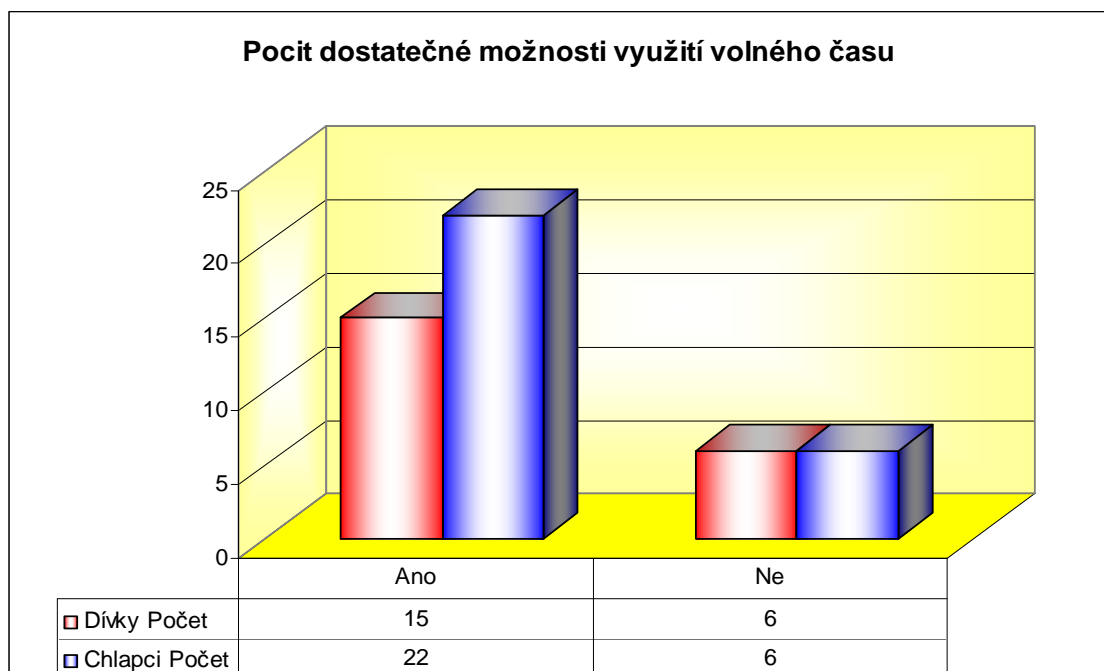
Máš pocit, že Ti tvoje škola poskytuje dostatečné možnosti pro využití volného času?

☐ Ano ☐ Ne

Pokud NE, napiš co by škola měla zajišťovat

Tabulka a graf č. 10 – Pocit dostatečné možnosti využití volného času

	Dívky		Chlapci		Celkem				
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Dívky %	Chlapci %	Celkem %
Ano	15	41%	22	59%	37	100%	71%	79%	76%
Ne	6	50%	6	50%	12	100%	29%	21%	24%
Celkem	21		28		49		100%	100%	100%

Interpretace tabulky a grafu otázky č. 8.

71 % dívek odpovědělo, že škola nabízí dostatečné možnosti pro využití volného času a 29 % dívek je nespokojeno s nabídkou volnočasových aktivit. 79 % chlapců je spokojeno s nabídkou volnočasových aktivit pouhých 21 % chlapců není spokojeno s nabídkou školy na volnočasové aktivity.

3.7.9 Otázka č. 9/11

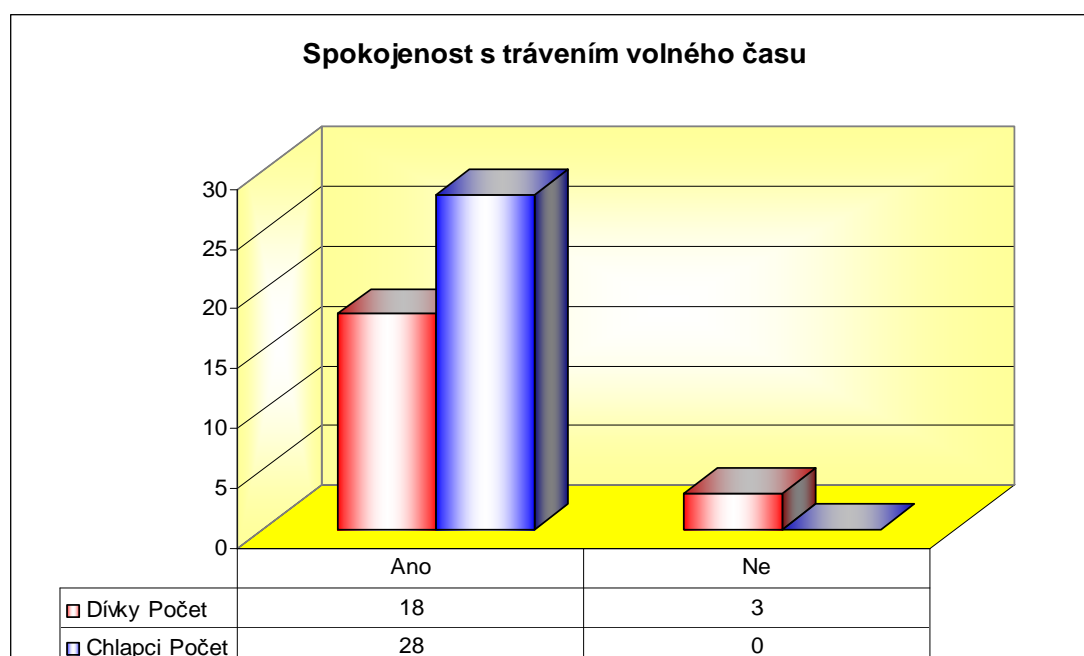
Jsi spokojený/á s tím, jak trávíš svůj volný čas?

☐ Ano ☐ Ne

Pokud NE, proč?

Tabulka a graf č. 11 – Spokojenost s trávením volného času

	Dívky		Chlapci		Celkem				
	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Dívky %	Chlapci %	Celkem %
Ano	18	39%	28	61%	46	100%	86%	100%	94%
Ne	3	100%	0	0%	3	100%	14%	0%	6%
Celkem	21		28		49		100%	100%	100%

Interpretace tabulky a grafu otázky č. 9.

Nadpoloviční většina žáků odpověděla, že jsou spokojeni s náplní svého volného času.

28 chlapců odpovědělo, že jsou spokojeni s trávením svého volného času. Jenom tři dívky odpověděly, že jsou nespokojeny se svým volným časem.

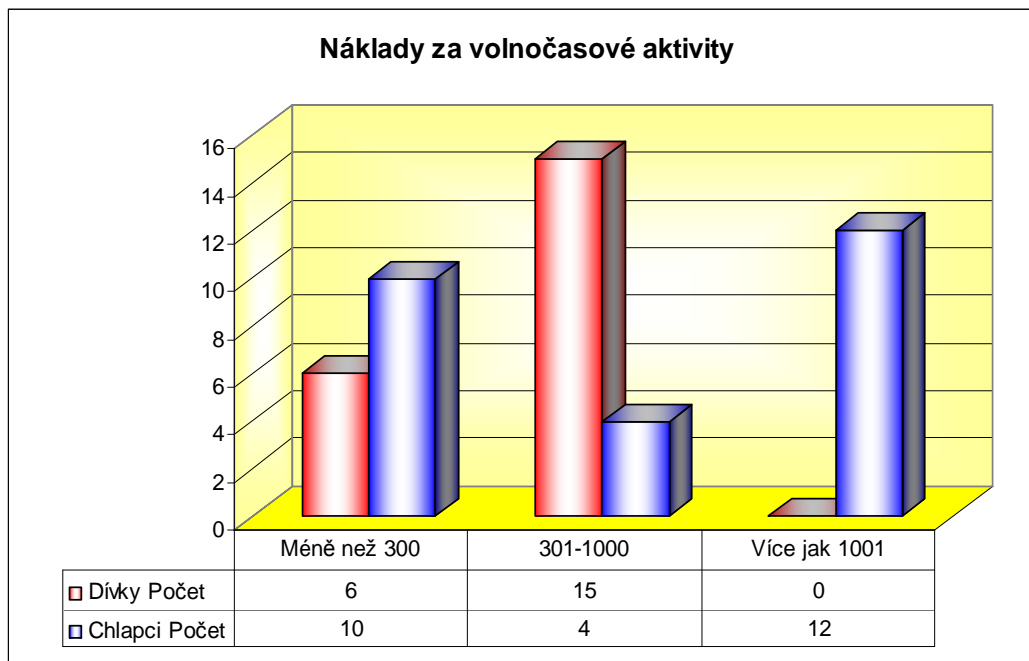
3.7.10 Otázka č. 10/11

Kolik peněz ZHRUBA zaplatí Tvoji rodiče za Tvé volnočasové aktivity (kroužky atd.)?

☐ Méně než 300 Kč. ☐ 301 – 1000 Kč. ☐ Více jak 1001 Kč.

Tabulka a graf č. 12 – Náklady na volnočasové aktivity

	Dívky		Chlapci		Celkem	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Méně než 300 Kč	6	38%	10	63%	16	100%
301-1000 Kč	15	79%	4	21%	19	100%
Více jak 1001 Kč	0	0%	12	100%	12	100%

Interpretace tabulky a grafu otázky č. 10.

Otázka byla zodpovězena všemi dotazovanými. Možnost více jak 1001 Kč byla zvolena 12 chlapci. Ani jedna dívka na tuto možnost neodpověděla.

Rodiče chlapců věnují nejvíce peněz na volnočasové aktivity do částky 300 Kč a rodiče dívek věnují nejvíce peněz od 301 – 1000 Kč.

3.7.11 Otázka č. 11/11

Jak trávíš svoje letní prázdniny? (zaškrtni)

☐ Na dovolené s rodiči

☐ práci (jakou? Kde?

.....)

☐ studiem (příležitostní letní kurzy, např. angličtina atd.)

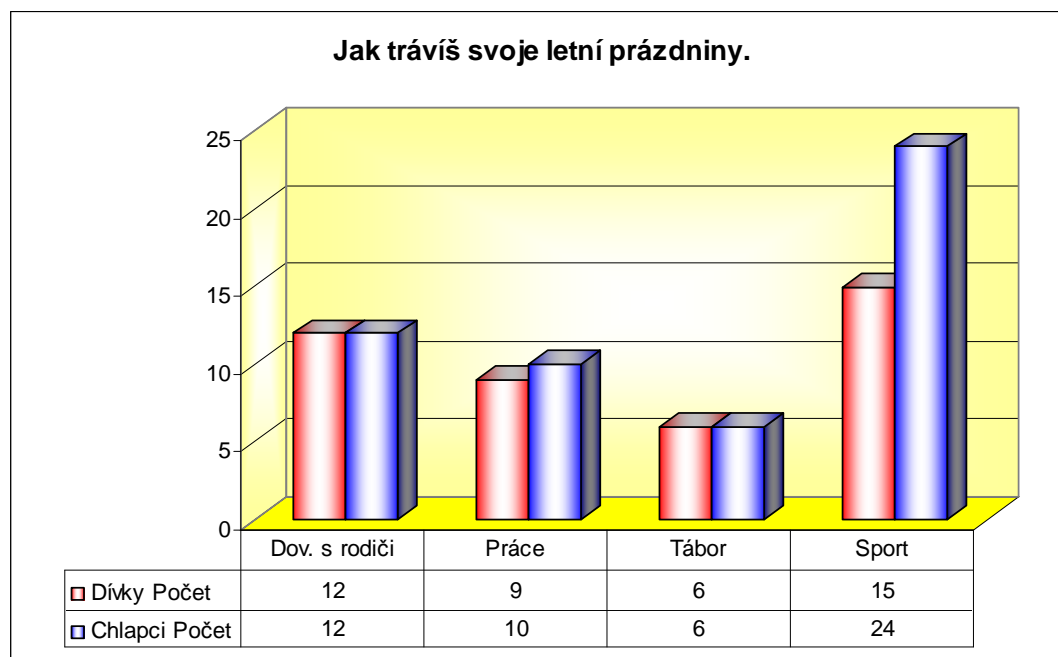
☐ na táboře

☐ sportováním

Jinak (jak?)

Tabulka a graf č. 13 – Jak trávíš svoje letní prázdniny

	Dívky		Chlapci		Celkem	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Dovolená s rodiči	12	50%	12	50%	24	100%
Práce	9	47%	10	53%	19	100%
Tábor	6	50%	6	50%	12	100%
Sport	15	38%	24	62%	39	100%

Interpretace tabulky a grafu otázky č. 11.

Všechny aktivity o prázdninách jsou dle oblíbenosti žáků zastoupeny různými počty. Na obou stranách dívek i chlapců má oblíbenost prázdninová aktivita „dovolená s rodiči“, „sport“, „práce“ a „tábor“. Nejméně oblíbená aktivita o prázdninách je „studium“.

4 ZÁVĚR

Způsob trávení volného času dětí ovlivňuje velkou měrou životní styl dospívajících a hraje velkou roli v jejich budoucím vývoji. Na každého jedince působí v procesu jeho výchovy mnoho faktorů. Jedním z nejdůležitějších je rodina, která ale nemá vždy dostatek času a nápadů, jak zaujmout děti v jejich volném čase. Mnoho dětí žije v konfliktních rodinách, mnoho dětí se cítí být osamoceno, protože jejich rodiče vzhledem k časově náročným povoláním na ně nemají tolik času, kolik by potřebovali. Připravit dítě v období dospívání na samostatný život je nelehký úkol. Neustále se zvyšuje počet dětí závislých na drogách, roste míra vandalství a kriminality. Proto bychom si měli uvědomit, že výchova je nejdůležitější oblastí, které bychom se měli u dětí věnovat. A právě výchova ke správnému a účelnému trávení volného času hraje zásadní roli a působí jako prevence disociálního chování u dětí. Proto by rodina, učitelé, vychovatelé a celá společnost měla vést mladou generaci k vhodnému využívání volného času, vytvářet podmínky a prostory, kde by mládež mohla trávit svůj volný čas. Předpokladem k tomu, abychom mohli efektivně působit na děti, je snaha pochopit jejich potřeby a chápání světa, seznámit se s jejich žebříčkem hodnot.

Ráda bych podotkla, že výzkum byl realizován na jedné základní škole, kde je nabídka volnočasových aktivit opravdu široká. Pokusila jsem se zjistit, jaké jsou postoje dětí k volnému času a volnočasovým aktivitám, jaké aktivity děti ve volném čase nejvíce baví, kde tráví volný čas nejraději.

Dále bych ráda zdůraznila, že vzhledem k věkové kategorii cílové skupiny respondentů, je nutné přihlídnout k dynamice vývoje jejich osobnosti a k neustále tvořícímu se žebříčku hodnot. Naplňovat volný čas smysluplnými aktivitami, které nemají za úkol je zabavit, ale spíše posilovat odpovědnost, kultivovat emoce a rozvíjet sociální interakci, by mělo být snahou celé společnosti.

5 NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ

U této sledované skupiny jsou zájmy ve volném čase různorodé. Je zřejmé, že PC je velkým lákadlem zvláště pro skupinu dětí v prepubertě. Je třeba s dětmi této věkové kategorie hodně diskutovat a navrhovat zájmy v jejich volném čase.

V této konkrétní vesnici je velká nabídka volnočasových aktivit, ale je veliký nezájem rodičů posílat děti do těchto zařízení.

Každé dítě by mělo mít možnost se svobodně rozhodnout, jakou činností se bude ve svém volném čase zabývat. Pomocníky by jím měli být v první řadě rodiče. Tento věk dětí je, kdy tyto lehce sklouznou na špatnou stranu a rodiče by měli být svým dětem oporou a měli by vědět, jak jejich děti tráví volný čas a měli by s nimi hodně mluvit a diskutovat. Toto je pro rodiče hodně náročný úkol a ne vždy je dětmi hodnocen kladně. Mezi rodiči a dětmi v tomto věku dochází ke střetům, proto je potřeba hodně sil a trpělivosti jak u dětí tak i u rodičů. Rodina je pro dítě to nejdůležitější a měla by být místem bezpečí, lásky a pohody.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BLAŽEK, B. *Venkov/ města / média*. Sociologické nakladatelství. Praha 1988 ISBN 80-858550-59-1

ČÁP, J., MAREŠ, J.; *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál 2001. 665 s. ISBN 80-7178-463-X.

GILLERNOVÁ, I.: *Společné činnosti dětí a rodičů*. Praha: s.n. 1990, systémové číslo NKP 001498168.

HAVLÍK, R. a spol. *Kapitoly ze sociální výchovy*. Praha: Pedagogická fakulta UK v Praze, 1996, 110s. ISBN 80-86039.

HOFBAUER, B.; *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál 2004. 173 s. ISBN 80-7178-927-5.

MONTOUSSÉ, M. Renouard, G. *Přehled Sociologie*. Praha: Portál 2005. 336s., ISBN 80-7178-976-3.

PÁVKOVÁ, J., *Pedagogika volného času*. Praha: 2001. ISBN 80-7178-569-5.

PÁVKOVÁ, J., et al. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2003. 105 s. ISBN 80-7290-128-1.

SLEPIČKOVÁ, I. *Sport a volný čas*. Praha: Karolínium 2000. 112s. ISBN 80-246-0044-7.

ŠVINGALOVÁ, D. *Kapitoly z vývojové psychologie pro učitelství mateřských škol*. Liberec: 2003. 66s. ISBN 80-7083-697-0.

ŠVINGALOVÁ, D., PEŠATOVÁ, I. *Uvedení do výzkumu a metodika tvorby bakalářské práce*. Liberec: 2006. ISBN 80-7372-046-9.

ŠVINGALOVÁ, D., PEŠATOVÁ, I. *Metodika tvorby odborných prací*. Liberec: 2006. ISBN 80-7372-104-X.

VESELÁ, J. *Základy sociologie volného času*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Ekonomicko-správní fakulta, 1999. 80s. ISBN 80-7194-197-5.

Výchova a volný čas: sborník příspěvků 1. mezinárodní konference o výchově a volném čase: České Budějovice, Jihočeská univerzita, Teologická fakulta 2.-3. červen 2005/ (editor Michal Kaplánek). České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2006. 89 s. ISBN 80-7040-849-9.

Způsob výchova adolescentních chlapců trvale žijících v prostředí venkova / Ilona Moravcová; ved. Práce Jan Čáp. – Praha, 1998. – 118s., příl. (UK-FF).

<http://www.zssemice.cz> [citováno 6. ledna 2009]

7 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Dotazník

Příloha č. 1

Dotazník

Na téma: *Způsoby trávení volného času dětí v prepubertě trvale žijících na venkově.*

Tento dotazník slouží k vypracování mé vysokoškolské práce na výše uvedené téma. Slibuji, že Tebou poskytnuté údaje nebudou nijak zneužity proti Tobě! Dotazník má celkem 13 otázek a jeho vyplnění Ti zabere asi 10 minut.

Osobní údaje:

Jméno: (nemusíš napsat své jméno, pokud nechceš)

Pokud neuvedeš své jméno, napiš zda jsi chlapec, nebo dívka
.....

Napiš kolik Ti je let?

Napiš do kterého ročníku chodíš?

Otázky k tématu:

1. Kolikrát týdně se věnuješ svým zájmům/ koníčkům/ tomu co chceš?

☐ méně než 3x týdně ☐ 3x až 5x týdně ☐ jen o víkendu ☐ každý den

(zájemem se rozumí činnosti, která jsou vykonávány dobrovolně, které přinášejí radost a uspokojení)

2. Kolik hodin denně se doma učíš?

☐ vůbec se nepřipravuji do školy ☐ učím se asi 1/2 hodiny denně ☐ asi 1 hodinu
☐ asi 2 až 3 hodiny ☐ více hodin (kolik?.....)

3. Jak bys ohodnotil/a své zájmy?

(„Oznámkuj je jako ve škole“ = 1 nejoblíbenější, 5 nejméně oblíbené)

..... Sport

.....“Běhání“ jen tak venku

.....Procházky/ cestování s rodiči (či jinými dospělými)

.....Návštěvy

..... Kino

..... Četba (napíš co čteš nejradši?

.....)

..... Hudba

..... Tanec

.....Televize

..... Počítač

..... Lenošení („ničnedělání“)

.....Hraní si SÁM „jen tak“ (s panenkou, auty, stavebnicemi atd.)

a)doma/ uvnitř

b)venku

.....Hraní si s kamarády (jestli chceš, napíš na co nejradši?

.....)

a)doma/ uvnitř

b)venku

..... Hraní si se sourozenci (pokud nemáš sourozence, nevyplňuj)

..... Společenské a stolní hry (pexeso, karty apod.)

.....Kreslení

.....Péče o zvířata

.....Společné práce s rodiči/ dospělými (práce na zahradě, v domácnosti, v dílně, na poli atd.)

Zajímám se (baví mě) úplně něco jiného (napíš CO?.....

.....

.....

.....

.....)

4. Zaškrtni dny v týdnu, kdy se věnuješ svým zájmům.

☐ Po ☐ Út ☐ St ☐ Čt ☐ Pá ☐ So ☐ Ne

5. Bydlíš v místě své školy?

☐ Ano ☐ Ne, dojíždím (napíš odkud)

6. Chodíš do nějakého zájmového kroužku? (např. do Základní umělecké školy, do Skautu apod.)

☐ Ano ☐ Ne

Pokud ANO, napiš do kterého a jak často?

.....

.....

.....

.....

7. Věnuješ se některé své zálibě na vyšší (závodní nebo umělecké) úrovni?

☐ Ano ☐ Ne

Pokud ANO, napiš čemu se tak věnuješ?

.....

8. Máš pocit, že Ti tvoje škola poskytuje dostatečné možnosti pro využití volného času?

☐ Ano ☐ Ne

Pokud NE, napiš co by škola měla zajišťovat

.....

.....

.....

.....

9. Jsi spokojený/á s tím, jak trávíš svůj volný čas?

☐ Ano ☐ Ne

Pokud NE, proč?

.....

.....

.....

.....

10. Kolik peněz ZHRUBA zaplatí Tvoji rodiče za Tvé volnočasové aktivity (kroužky atd.)?

☐ Méně než 300 Kč. ☐ 301 – 1000 Kč. ☐ Více jak 1001 Kč.

11. Jak trávíš svoje letní prázdniny? (zaškrtni)

☐ Na dovolené s rodiči

☐ práci (jakou? Kde?

.....)

☐ studiem (příležitostní letní kurzy, např. angličtina atd.)

☐ na táboře

☐ sportováním

Jinak (jak?)

.....

.....

.....

.....

.....

DĚKUJI TI, ŽE JSI VYPLNIL/a TENTO DOTAZNÍK